

ՄԱՐԻԱ ՍՏԵԼԼԱ

ՎԵՆԵՏԿԵԱՆ ՆԱԴԻՐՆԵՐ

Ա.

Գումամոր ապակիմիրու խամութը

Առասպելական փոքրիկ պետութիւն,
 Ուր կը մտնեն լուռ ու մունջ մանուկներն,
 Կախուած ձեռքերէն իրենց հանիին:
 Շուրջ շուրջանակի հայլի ու հայլի,
 Եւ խափշիկն որ վեր կը բռնէ շահերն,
 Եւ լոյս կ'ընէ իբրը ցորեկ ըլլաւ:
 Համակ խայտաբղետ հտապտ միմոսներ,
 Կիթառ-վահաններ յօրինուած վարդէ,
 Եւ փոքրիկ սուրեր բնաւ չըտեսնըած,
 Դաստապաններուն վերայ «Սէր» գրուած
 Եւ խեցեմորթէ փոքրիկ գոնգոլներ
 Սենեակներուն վրայ մէկ մէկ խոշոր վարդ:
 Պրտուղներ գոր մարդ կը տեսնէ սիրով,
 Եւ կամարներէն դէպ ի վար ինկող
 Մարգարիտներուն չիթ չիթ կաթումներն,
 Ու տեղատարափը գոհարներուն,
 Եւ վէտվէտուծներ ծովային շրերու,
 Ծովամայրերու թափանցկութիւններ:
 Անտեսանելի մեփխտոտ մը կայ
 Որ կը դիզէ այսպէս աշօի համար
 Մոնդէքրիստոյի զանձներու կոյտերն:
 Կին մը խարտեչիկ եւ զբարթաղէմ
 Սըղանին՝ ետեւ կը սպասէ ոտքի:
 Խառնութեանուհին է երիտասարդ:
 Մուրէ են աշօքը լայնածաւալ,
 Բերանը որդան կարմիր ու բոսոր
 Դմնէ ծիծաղով մը կը գալարուի:
 Թերեւս անի իր այն բոյնին մէջ
 Անօգուտ՝ անպէտ ու սուտ բաներու,
 Զուր աղաղակի մը սանձ կը դրնէ:
 Թերեւս անի փորձութեան մը տակ
 Կը տանջուի՝ ինք իր հետ կը մարտնչի:
 Պանունապատանքն այլ զնդանարգել
 Յանկարծակի շարդ ու փըշուր ընել,
 Ահեղ պոռթկումով մը արցունքներու,
 Եւ կամ ծիծաղի քրօշով մ'անհուն:

Բ.

Աբրաքսիայի ճիւղը

Աբրաքսիայ կ'ոսկէգօծուի կանուխիկ:
 Կ'աշխատի հիւսը գաւթի ժէլ անդուլ:
 Անտես ամէն ոք՝ կ'երգէ, կ'աշխատի:
 Կը շառաչէ մուրճն. ո՛վ գիտէ ինչ կ'երգէ:

Գիտեն թէ ինչ է կ'աշխատի: Զաւարու
 Հաւակայքէն կը տանի ափը լըռիկ

Պտուղներն երկայն իր ճիգերուն, սնտուկ՝ նաւ
 Մեռններուն համար: Ահա սափոր մ'հնո

Սեւ եւ ոսկի, ուրիշ մը սեւ ու արծաթ,
 Ուր մանուկները զոյգ աղօթքի են կեցած:

Հարիւր տարի է որ շառաւջ մուրճին
 Կ'ընկերակցի երգին: Միշտ նոյնը չեղաւ,

Մէկ հիւսին միւսը յաջորդեց անընդհատ,
 Բայց չըլճեց մուրճը եւ ո՛չ իսկ մէկ օր:

Ո՞րչափ եղան: Գաղտնիք մըն է գործատունն.
 Ամէն առտու ցուկին վերայ նաւերուն

Մահուան հրեշտակը կ'երեւայ ժպտաղին
 Եւ ափ կու գայ նաւը ետ ետ քըշելու:

Զուրը ցած է... կամուրջներուն ներքեւէն
 Կ'անցնի թեւով կանանչ որմոց քսուելով:

ՆՈՐ ԱՅԳԻՆ

Կանանչ ու գիրգ տերեւիկները կը փթթին
 Որոնց մէջէն կ'անցնի արեւ.

Ու սեւ երկրին վրայ կը փայլին գմբեղտանման:
 Կ'աճին քիչ քիչ որթատունկերն,
 Ու դեղնութիւնը կը կտորեն ձմեռնային,
 Կ'աղամողեն թուփերը մերկ, կը տարածուին
 Մերկ մարգին վրայ, տընակներուն դէմ կ'ընդ
 [հարուխն

Գարնանային հովով, փնդիկներ դէպ ի փակ
 Կը բարձրացնեն ծաղկած թըփիկը նըշին,
 Եւ բոլոր դաշտը կը զարթուն եւ կը փայլի:

ՀԻՒԱՆԳ ՍԻՐՏՆ ՈՒ ՍՏՈՒԵՐՆԵՐԸ

Երեկոյին խուցը նուաղուն
 Կը թափէ իր գոյնը քրքում,
 Ինչպէս մարմին մը որ տակաւ
 Տակաւ արիւն կը կորսնցնէ:

Ստուերներն՝ իբրեւ առաքատներ՝
 Որ պարանիւր ունին թուլիկ՝
 Կ'անօտբանան, եւ ցաղէ տահ
 Կը դառնայ իր հաւատարմին:

Վըրան հակած շականջելով՝
 Սեւ զանգուրները կը փակէ,
 Եւ կը հակէ բարձին վըրայ
 Զքանազանը դէմքը գողտրիկ:

— Ո՛վ բարեկամ ցայգ — կը ծնէ —
Օր մ'ալ ահա անցաւ զընաց:
Օր մ'ալ ահա կորսուեցաւ,
Եւ ես կու լամ ու չեմ փնտնար...

Կու լամ կու լամ իմ երազներս,
Կու լամ այն ինչ որ ես չըրի:
Ըրէ ինչ որ մայրըս կ'ընէր
Ու զիս քնացուր քաղցր օրօրով:

— Սիրելի, քու քովիկդ եմ ես,
Ու քեզի Մար Թագուհիին
Առասպելները կը պատմեմ:
Հանգչէ, ո՛վ սիրտ տաժանաբեկ:

— Ո՛վ Գիշեր, քու ձեռուներով
Բիբըս քողով մը պարուրէ:
Գիտե՛ս, անցած տարիներու
Զղջումը վրաս կը յարձակի:

Հոն վարը ես կորսնցուցի
Իմ վագֆիս մէջ տագնապափոյթ,
Ո՛հ, բան մ'այո՛, բանիկ մ'այո՛,
Որ չի դառնար այլ եւրս ետ:

— Լըռէ, լըռէ: շերմակ բարձին
Վրան աւելի եւս կը ծըռիմ,
Քեզ կը զգուեն ու կ'աղաչեմ:
Հանգչէ, ո՛վ սիրտ վատակաբեկ: —

— Գեշեր, կարող չեղայ ես տալ
Անոր որ ինձ տուաւ ամէն բան,
Տրիտուրը քաղցր եւ անուշակ:
Գիշեր, սիրել չըգիտցայ ես:

Մըսած մէկուն պէս որ կ'ըղձայ
Արեգակին տակ տաքնալու,
Խօսքերու խաղ մը պատիպատ
Սուտ մը խօսիլ տըլաւ ինձի: —

— Ներողութիւն խնդրեցի՞ր դուն: —
— Ոչ, զըթութիւն չեմ ուզեր բնաւ: —
— Տըղայ, նըւաճ չըպարտութիւն,
Քիչ մ'աւելի անձնատուութիւն: —

— Գիտեմ, սակայն լըռիկ ծաշիկ
Անբեղնաւոր եղած հոգին
Ամէն վէրքերն առողջացուց
Օշինդրի դառըն հոյզերով:

Ու հեզութիւնը կրծստեց
Սիրոյ թելերը թեթեւուկ,
Որքան լաւ բան որ ունէին
Իմ զգուանքներս սիրակաթ:

Կորսնցուցի հոն վարը ես
Վըտանգաւոր ճամբուն վըրայ,

Ո՛հ, բան մ'այո՛, բանիկ մ'այո՛
Որ չի դառնար այլ եւրս ետ:

— Ի՞նչպէս դուն քեզ կը խղտանգես,
Ո՛վ սիրտ, ո՛վ դու իմ տըղայիկ,
Խըմէ, խըմէ մոռացութիւնն
Ատեղազարդ իմ յօնքերուն: —

— Կը փեռեկին դռներն ահա.
Կը տեսնեմ նոր նոր գաւառներ...
Թերեւս դրախտները Գըժոխքի...
Գիշերն ես դուն արդեօք թէ Մահն: —

Սիւններու պէս գունակ ստուերներն
Բարձին վըրայ կը հսկեն դէտ,
Որուն վըրայ կը լըսուի էջքն
Անքուն սրտին արցունքներուն:

— Հոն վարը ես կորսնցուցի
Տղմաթաթաւ ճամբուն վըրայ
Ո՛հ բան մ'այո՛, բանիկ մ'այո՛,
Որ չի դառնար այլ եւրս ետ:

Վ Ե Ր Ո Ն Ա

Պիտի գամ, գամ պիտի ես յետ կնքելու օրըս
Կարճ,
Եւ պաղատիմ հանգիստ քու բըլուրներուդ պը-
[սակէն,
Խոժոռ ու զոդոր հայրենիք, հազիւ տեսած երա-
[զումս:

Պիտի անցնիմ զըռհհները խոտաւէտ, ուր անցաւ
ձիւլիեղգաւ: Ձիւս նոճիները պիտի խորը տանին
Նըսեմ գաւթին սիւնազարդ, ու պիտ' անոր հետ
ինչեմ:

ԱՅԿԵՍՏԱՆԵՆԻ ՔԻԱՆԳԻԻ

Որթի գողտրիկ ուռերու
Գրասանգներով պըսակուած
Կաղամախներ փխնդիի,
Որիորդներ պարանցիկ
Բերկրապատար կշռոյթով,
Օ՛ն բռնեցէք ձեռք ձեռքի,
Շըջաբուր պարեցէք:

Մէջտեղը բռնի մ'ըլլայ թող,
Կամ թէ ճահիճ մը մրափուն
Աւելներով ծածկուած:

Ո՛վ է. ո՛վ չէ.
«Փոխարքային դուստրերն ենք,

Օրիորդներն ենք,
Տիկին Գարունին,

Եւ կը կանչենք իրիկունն
Որ մեզ ձօնէ իր աստղերն»:

Խօշակն անոնց գիտ տանող
Շողակաւքէն կը տեսնեմ,
Վեր կը վազեն մինչեւ հոս
Եւ յետոյ վար կը փախչին:

Զառի մը պէս կը նետեն
Խարխուլ տընակ մ'օդն ի վեր:
Իրենք փոքրիկ եւ հեռու,
Կը պահուըտին թաքթաքուր
Փոքրիկ գիւղի մը ետին:

Ո՛հ, այս շառաշն ու ժըխորն
Որ գիտ կ'առնէ կը տանի,
Երկաթուղւոյ բոմբիւնն է,
Թէ քրջալիք ծիծաղներն
Եւ ձեր ու ձեր նըազներն
Կաղաժախներ ֆիանդիի:

Պ Ը Խ Թ

Բարիգունին Գաբի թեթեւ կը պարէ
Սինեմայի սաւանին վրայ պաղպաղուն.
Կը պարէ շնչոտ բազուկներով՝ ինք փայլակ
Բալորասփիւռ հրապոյրներու, կը քակէ
Կապերն, ինքզինք կը թողու:
Քողբւր վար կ'իյնան գողտրիկ իր անձէն:
Հերմակ սոսկում գանգուրներուն միջեւ սեւ,
Գոհարներուն բեռան տակ ճիկ՝ բեկբեկուն,
Նէ կը պարէ դեռ պարը պինտ օդային:

Ո՛րքան հեռու ես, Գաբի, այն կրկէսէն:
Շաբաթ մըն է ամենագեղ քու մարմինդ՝
Անշարժ մոմայ՝ գանգուրներուն միջեւ սեւ,
Գոհարներու բեռան ներքեւ կարծրապինդ՝
Բէր լայնզի մէջ կը ննջէ քունն յաւերժ:

Ամբոխը չի գիտեր, քեզ ողջ կը կարծէ.
Պիշ՝ ուշադիր սաւանին, ուր կը փոխուի
Ուրիշ ձեւի՝ շնորհներու
Ծաղիկը քու շնորհներուդ,
Ցաւերթական գեղի ո՛վ կարճ հրաշալիք:

Ձ Ե Ռ Ե Ն Ա Հ Մ Ա Յ Ե

Արդ որոշուած է. երբոր
Յամբի այլ էւրօ երակս,
Ու չըկրնամ հիւսել տաղ,
Եւ կամ վէպեր մըրտաւել,
Ուրիշ ալուեստ պիտի 'նտրեմ,
Զեռնահըմայ պիտի 'լլամ:

Պիտ՝ ունենամ ըսպասման
Սըրահ մը խուլ ու գողտրիկ,
Երկու խափշիկ դոնսպան,
Եւ մանկաւիկ մը թըղուկ:
Պիտի 'լլայ կ'մահը մը տոմսակն
Երկու խօսքով. «ըստ բախտի»:

Հաստ վարագոյր մը պիտի
Զէզոքացնէ սրբարանն,
Ուր իրիկունն դէմ պիտի
Յաճախորդները մտնեն,
Խորհրդապէս, մի առ մի:

Ու սրբարանը կապոյտ
Աստեղազարդ կամարով
Պիտի թաղուի բովանդակ
Վերջալոյսի շառալով:
Պիտի ծըխայ բուրվառին
Կէջ բենգոյին. ունենան
Յենարանները խորունկ
Աթոռներուն՝ սրբազան
Քաջահաւին կերպարանքն:

Ու պատմունան մը թխաթոյր
Գլխէս ոտքերըս մինչեւ,
Պիտի ծածկէ քրմական
Իմ կերպարանքս ու մարմինս:

Բազուկներուս վրայ տօգոյն
Օձեր ոսկի եւ արծաթ
Պիտի փայլին ցնորակն
Բժժանքներու միջեւ: Լուռ
Ու մունջ, կանգուն, անշարժուն,
Զերդ կուճի մէջ քանդակուած,
Մարգարէի կայծակնացայտ աչքերով
Աղջամուղշին պիտի նայիմ սեւեռուն.
Բոմբիւնը վեր պիտի կանչեմ խաւարէն
Գաղտնածածուկ մըրըրկին:

Անգիտակներն հլուօրէն
Պիտի դընն ձեռքերնին
Սեւաթորմի բարձին վրայ:
Ու ես տակաւ առ տակաւ
Զեռնարկելով խորհուրդին՝
Պիտի տեսնել ըսկըսիմ:

Կորնթարդներ վարդագոյն
Անուններով աստղային,
Թելեր ու ցանցեր,
Աստղեր ու խաչեր...
Մոզական ո՛րքան
Բկկըզբնատառեր.
Ո՛րքան պատգամներ
Մուր ու սնտոի վճիռներու:

Ո՛րքան ճամբաներ
կարաւաններու
կորսուած անհետ
Դէպ ի ովստիս
Մը յիմարութեան:

Պիտի մոռնամ ես ժամը խուսափուկ,
Ու ճնշող կեանքին
Ալ պիտի չըզգամ կոռակը պղտոր.
Ու ներկայէն վերացած
Պիտի սուգուիմ բովանդակ
Անդունդին մէջ յետոյին:

Պիտի ափերը խօսին
Այնպէս ինչպէս ոչ ոքի
Զըխօսեցան քնաւ երբեք:
Ալ պիտի դէմք չըտեսնեմ,
Ալ չըտեսնեմ պիտի բիբ,
Պիտի տեսնեմ միայն ափ:

Պիտի գիտնամ ո՞վ քաղեց
Վարդերն, եւ ո՞վ օրօրեց
Որրօցիկներն. ո՞վ պիտի
Սուրը սեղմէ. ո՞վ բռնէ
Պիտի ձեռքով մը դողդոջ
Հաճոյքներու բաժակն, ո՞վ
Պիտի թողու որ իյնայ
Ջարդուփըշուր իր առջեւ
Կեանքի սափորը, եւ ո՞վ
Ձեռքերու բորբ զոգին մէջ

Պիտի խնդդէ ցաւը սուր
Խոցոտուած միտին:

Եւ գննելով եւըս խոր,
Միշտ խորագոյն եւըս, ուր
Ամէն կնճիռ կը լուծուի
Եւ կ'ամպի հեւքն անձկոտ
Թափառումին մեր երկար,
Պիտի կարող ըլլամ հուսկ
Հօրը ձեռքէն գուշակել
Ուրդիներուն մըտածումն:

Հակատագիր մը միայն
Ինծի համար պիտի լլայ
Դրարուած մութով մ'անթափանց,
Եւ իմս է այն: Բարեգուլ
Թէ ահաւոր՝ կ'ընդունիմ:
Տոմսակն ինծի համար ալ
Գանկիկ մըն է, զոյգ բառով
«Ըստ բախտի»:
Ձիս հարցումին փորձութիւնն
Եթէ խռովէ վեր ի վայր,
Նայեցէք, ո՞վ ոգիներ,
Պատասխան չեմ ուզեր:
Ես խաղացի դընելով
Մինչեւ յետին բընիոնս:
Եթէ երբեք կորսնցնեմ,
Բարի եկար, տիկին Մահ:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻՆԵԱՆ

... ❧ ...

Ճ Ն Ճ Ղ Ո Յ Կ Ծ Ս

Կայ եղանակ մ'ուր ամէն ծիւ ու ծաղիկ կը մեռնին,
Ուր երգերուն տեղ զըւարթ՝ հովերը սէգ լեռներուն
Կ'անցնին դաժան սուլերով, ու ծիծառներ խմբովին
Կ'երթան աշխարհ անծանօթ, թողլըքած բոյնը սիրուն,

Որ լոյս, ճարակ որոնեն
Ճակատազրի մըղումէն:

Անոնք քենէ երջանիկ են, ո՛չ ճնճուկդ այս ծերպին,
Որ հայրենի քիւրն տակ, ցուրտին, սառին կը ճգնիս,
Կ'իջնես նօթի կը յաճիս մերկ անդաստանն ու այգին
Գարուններուն երջանիկ ըսպասումով անձկալից,

Ու դուն ալ լուռ, տխրագին
Կը պատմես ցաւը կեանքին:

Ինձ պատմեցին թէ այստեղ թշուառին երգը չէ զուր.
Ան սիրտ ու ամպ կը պատռէ ու խոցերէն կը ծընին